

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De superfluo ornatu uanoq[ue] ac damnoso comptu mulierum cap. x

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE MOLESTIIS CONIV.

Nec fere minori infania Lepidus dilexit Apuleiam, quam post Syllæ dictatoris interitum ob dissentionem civilem urbe eiectus in Sardiniam insulam relegatus fuisset, audito uxoris repudio, præ tristitia animi mortem uoluntariam miser appetit. Constat ergo amorem, etiam ga pudicam, & facilem uxorem, iuxta atque odium solere uexare maritum atque etiam perdere, ut nihil certe iam expedire nobis magis posse uideatur, quam uxorem omnino carere. Verum enim uero si quando nuptiarum desiderium mentem subeat, parum quidem timendum est, ne nimis amabilis tibi uxor contingat, sed in postremis malis habenda est hæc foelicitas matrimonii, quum quæ rarissime, & quæ paucissimis hominibus id soleat euenire.

De superfluo ornatu, uanoque, ac damnofo
comptu mulierum. Cap. X.

Non est illa quoque sollicitudo uel potius ærumna in postremis habenda, qua quotidie in exornanda uxore miser maritus affligitur. Nulla enim excipitur ferre mulier ex hoc albo, nam omnes, plus quam res patitur, student elegantiæ, & ex sua natura multo comptiores, atque ornatiores penè malunt uideri, quam pudicæ, atque in eo potissimum inter se certant, ut altera alteram luxu uestimentorum, & cultus ambitione præcellat. Mundiciæ quidem lautitiæque, & ornatus, corporis proprium est, atque innatum studium foeminarum, his gaudent, his fruuntur, atque his sese uel in primis iactant. Quamobrem, ut se exornare, atque cæteris comptu superfluo, & luxurioso præstare possint comparanda est eis preciosa, & lauta suppellex atque exquisitus ornatus, ut plurius ferme constet uiro uxoris cultus quam uictus aut uestitus totius reliquæ familiæ. Comparandæ enim sunt ei uestes preciosæ omnis generis: aureæ scilicet

et, sericæ holosericæ lanæ, lineæ bysfinæ, undulatæ in
 tegra concisæ, unicolores, uariæ purpureæ hyacinthinæ
 & eiusmodi absque numero, & absque modestia, Insu-
 per gemmæ, uniones, margaritæ, beryllus, topazius, Oni-
 nyx, pyropus, hyacinthus, smaragdus, iaspis, adamas, crystal-
 lum, succinum corallium, chrysolithus, carbūculus, char-
 chedonius, sardonix, sapphyrus, & alii preciosissimi quæ-
 que lapilli, quibus utuntur regine, & principes mulieres.
 Volunt sibi insuper monilia, in aures uitas, mitras, reticu-
 la, sudaria, zonas, semizonas, dextrocheria, segmenta stro-
 phia, & uelamina mille. Pennas præterea, pellesque exo-
 ticas, soseas, calceos auro & argento mira arte contex-
 tos, caligas gemmatas, palliola, fascias pectorales, & eius-
 modi denique ornamenta multiplicia, & inusitata, & quæ
 haud ab re mundum muliebrem appellamus, ut sunt
 pectines, specula, flabella, forfices, strigiles, calamistra, di-
 scernicula, dentisfricia, auriscalpia, pixides, fuci, ungueta
 follati, nardina, diapasmata, & eiusmodi. His addas odo-
 res, aquas, muschū, thymiamata, balsama, opobalsama,
 & similia. Hæc aut si per conditione uel potius cupiditate
 aut studio cuiusque defuerint, nunquam speres morige-
 ram & placidam uxorem satis tibi effici posse. At quæ potius
 diebus ac noctibus, nulla habita census, aut facultatis
 ratione, semper, & ubique opportune, & importune
 ad aurem obganniet tuam, quatenus extorqueat tandē
 uel ægre teque inuito, quæ uolet. Ita, non solum erunt cōqueri. Vbi
 mi uir latebas, uellem affuisses, quando nostra affinis illa
 hoc mane prædibat ad te plum, hei mihi, quanto me cultior
 atque ditior, & si neque nobilior me est, neque pulchrior: sed
 quod refert uidetur tamen mihi in utroque præstare. Papæ quæ illi ue-
 stis, quæ gemmæ: quæ torquis: quæ fascia pectoralis: Sola ego mi-
 sella squallebā ueste uulgari, & paupere ornatu, quis su-
 toris uxore sordidior. sedebā seorsū capite demisso, non
 audēs pro pudore de terra oculos leuare maluisse egedē
 me tūc quouis obscuro ac tetro carcere teneri obclusā

DE MOLESTIIS CONIV. I

quàm in tam ornato mulierum conuentu, sic conspici
incultam & sordidam. Gratia marito meo, qui me sic ad
mat, quique pluris facit exiguam pecuniam, quàm uxo
ris honorem. Scio quid sum factura deinceps: domi me
continebo, & uti fera cauea conclusa amplius non com
parebo ne quis me tanto meo, tuoque, ac familiæ nos
stræ dedecore uideat. Id fortassis in experto cuipiam
paruum negocium ac ferenda æquo animo molestia ui
debitur: sed re uera graue est, & intolerabile penè mariti
tis hoc perferre. Hinc postmodum miseris fœnus: hinc
nouum, & magnum æs alienum: hinc prædia, & posses
siones pignori, hinc pauperies, & dispendia multa & gra
uia ac uix credenda proueniunt. Itidem quod de cultu,
ac ueste dictum est, dicas de famulatio, si non habeat eos
quos, carpenta, melitæos canes, seruos, ancillas, nutrices,
pedissequas, ornatrices, & id genus omnia, quibus nunc
nobiles matronæ, opulentæ, & optimates utuntur. In
his etiam nihil differre uult pauper a diuite, nec pro re,
sed pro nobilitate, quam sibi falso sæpe arrogat: uel po
tius pro libidine, quælibet accumulari sese eiusmodi re
bus affectat. Has ipsas sollicitudines eleganter Plautus
ita per pulchram similitudinem exprescit. Nocium in
quit qui sibi uelit comparare, nauem, ac mulierem sibi
comparer: nam hæ duæ res nunquam satis ornantur.

De uxore infami. Cap. XI.

Quid uero si uxor tibi parum spectatæ fidei, &
(ut euenire sæpius solet) parum pudica contige
rit? Quam molles tunc tibi uxorem esse quæ
tumlibet importunam, & moribus quantumuis asperis
predd: tam, quàm impudicam. Quot uiros alioqui beati
tos sola coniugum impudicitia reddidit infœlices. Lep
pidus ille illustris nobis sit exëplo: qui Syllanæ factionis
post Syllæ mortem, princeps fuit: hic non tanto dolore
affectus